

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва**

Затверджено вченою радою
факультету захисту рослин
(протокол № 3 від 19 листопада 2015 р.)

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ТА ПОРАДИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Укладачі: професор, канд. філос. наук Ю.М. Гаврилюк,
доцент, канд. с.-г. наук І.В. Забродіна,
старш. викладач, канд. с.-г. наук С.В. Станкевич

Рецензенти: професор, д-р с.-г. наук, завідувач кафедри фітопатології
В.П. Туренко; професор, д-р філос. наук О.І. Заздравнова
(ХНАУ ім. В. В. Докучаєва)

© Харківський національний
аграрний університет
імені В. В. Докучаєва, 2016
© Дизайн обкладинки
Станкевича С.В., 2016

ЗМІСТ

Вступ	3
На вулиці	6
На зупинці	8
У приміщенні	8
Знайомство	9
Чоловік і жінка	10
На роботі	12
У сім'ї	13
Розмова	14
Гість і господар	16
За столом	17
Дещо про зовнішність	25
У театрі, кіно	26
Танці	26
Паління	27
Ідемо на пляж	27
Мовою квітів	28
Мовою крилатих слів	29
Післямова	34

ВСТУП

В умовах неоднозначних трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, її інтеграції в Європейське співтовариство перед освітою гостро постає проблема плекання творчої особистості, здатної адаптуватися до мінливих процесів, спроможної виробляти механізми самозахисту, навчатися компетентно вирішувати життєві проблеми. Освіта покликана стати дієвою перешкодою будь-яким проявам антикультури, сприяти взаєморозумінню на принципах геокультурного гуманізму. Цьому в певній мірі мають сприяти запропоновані “Правила поведінки та поради для студентів”.

Під час зазначеної розробки використаний досвід провідних вищих навчальних закладів України, зокрема Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва, чільне місце в структурі якого належить факультету захисту рослин. Рада факультету і постійно діючий семінар кураторів студентських академічних груп стали справжніми генеруючими центрами ідей, творчими лабораторіями з пошуку і розробки нової геокультурної філософії освіти як одного з аспектів міжкафедральної теми наукових досліджень університету. В аспекті цих проблем навчання та виховання студентів базується на засадах особистісного компетентного ставлення до життя, що передбачає пізнання свого “Я”, сенсу свого життя, етичне осмислення себе як особистості, здатної оволодівати мистецтвом ефективного виконання життєвих і соціальних ролей.

Мета цієї роботи – дати студентам стислий виклад найбільш суттєвих правил і порад, які, сподіваємося, допоможуть у спілкуванні і в прийнятті рішень за різних обставин.

Пропоновані правила і поради – це лише невеличка частка безмежного моря правил поведінки, а тому їх не слід розглядати ні як повний кодекс етикету, ні, тим більше, як вичерпні рекомендації на всі випадки. Життя набагато складніше за будь-який кодекс правил, тому у непередбачених обставинах кожен повинен мудро вирішувати сам.

Під час укладання правил поведінки за основу і зразок взято Азбуку культури поведінки (упорядник – Л.А. Лисиченко. – К.: Укр. вид-во, 1995. – 33 с.), а також “Юности честное зеркало, или Показание к житейскому обхождению”, видане за “повелінням Царської Величності в Санкт-Петербурзі літа Господня 1717, лютого 4 дня”, що дає змогу порівняти сучасні правила поведінки з

відповідними правилами минулого. Під час посилення на останнє джерело в основному збережено його орфографію й пунктуацію.

Насамперед кілька загальних положень, які далі будуть конкретизовані. Вихована людина поводить з людьми так, як би вона хотіла, щоб поводитися з нею. Вона уникає екстравагантності в одязі, голосної розмови, ексцентричної поведінки, вміє стримувати свої почуття і в ставленні до оточуючих завжди доброзичлива й привітна незалежно від настрою: виявляти, демонструвати свій настрій непристойно.

Частіше посміхайтесь, не напускайте на себе маску холодності, черствості, невдоволення, яку нерідко демонструють реклама і покази мод. Стежте за своєю поведінкою, постійно контролюйте свої вчинки і дії – незабаром вихованість і чемність стануть для вас органічними і не будуть вимагати додаткових зусиль.

Культура поведінки є невід'ємною складовою загальної культури. Тож будьте ввічливими, не шкодуйте “чарівних” слів “дякую”, “пробачте”, “будь-ласка” тощо і вам приємніше й легше буде спілкуватися з людьми.

НА ВУЛИЦІ

Чи красиво я ходжу, який вигляд мають мої хода й постава – чи часто ми замислюємося над цим? Пам'ятаєте, як у кінофільмі “Службовий роман” секретарка Вірочка (Лія Ахеджакова) демонструвала своїй консервативній начальниці її “непристойну” ходу: “Вся згорбиться, скарлючиться, як старий рваний черевик, у вузол зав'яжеться і “чеше” на роботу, ніби палі забиває”? “Хіба я так ходжу?” – довго не могла второпати Людмила Прокопівна (Аліса Фрейдліх).

Тож ходіть рівно і впевнено, не згинайтеся, голову тримайте прямо, не вихиляйтеся. Не тримайте руки в кишенях.

Не розмовляйте голосно, не жестикулюйте.

Не кидайте на тротуар використаний квиток, сірники, недопалки та ін.

Не паліть на вулиці: це шкодить і вам, і оточуючим.

Дотримуйтеся правил дорожнього руху:

– ідучи вулицею, тримайтеся правої сторони тротуару, не зачіпайте перехожих, поступайтеся дорогою жінкам і літнім людям;

– переходьте вулицю в указаних місцях на зелене світло світлофора, не наражайте себе на небезпеку, перебігаючи вулицю;

– переходячи вулицю, обходьте трамвай, що стоїть, спереду, тролейбус і автобус – ззаду.

Увічлива людина при зустрічі вітається першою.

На вулиці і в громадських місцях не жуйте гумку демонстративно, робіть це непомітно.

У темний час доби, ідучи вулицею, тримайтеся подалі від стін будинків, обминайте підворіття, намагайтеся уникати безлюдних місць та автомобілів, що стоять біля узбіччя, бажано йти назустріч рухові.

Якщо в пізній час вам назустріч іде група підлітків, не вважайте за боягузтво обійти їх десятою дорогою. Адже несподіваний напад успішно відбивають лише герої американських бойовиків.

Тверезо оцінюйте конфліктну ситуацію на вулиці. Тримайтеся впевнено, але не агресивно, щоб не спровокувати напад. Коли ж ви бачите, що ситуація безконтрольна, або вам здається, що вас переслідують (неважливо, хто й скільки їх), біжіть до місця найбільшого скупчення людей. При цьому здіймайте якомога більше галасу.

Коли вас грабують і ви не впевнені, що можете дати відсіч, краще віддати те, що у вас вимагають.

І ще. У нетверезому стані краще сидіть удома!

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“Никто не имеет повеса голову и потупя глаза вниз по улице ходит, или на людей косо взглядывать, но прямо, а не согнувшись, ступать, и голову держат прямо ж, а на людей глядет весело и приятно с благообразным постоянством, чтобы не сказали: он лукаво на людей смотрит».*

Ще Оноре де Бальзак сказав: “Хо́да – то фізіономія характеру”.

У 1709–1715 рр. у громадянському календарі (Москва) було надруковано спостереження одного з представників “птахів гнізда Петрова” фельдмаршала Я. Брюса про взаємозв’язок ходи та характеру людини:

“Хоробрі і мудрі люди ходять прямо.

Люди з повільною ходою, які дивляться зверхньо на оточуючих, величаві, пихаті й задумливі.

Того, хто ходить дещо зігнувшись, вважають чесним, миролюбним і добрим.

Якщо людина ходить повільно, іноді зупиняється та озирається, то це пихатий наклепник, який полюбляє славу.

Хто робить великі кроки, той великодушний і зі старанністю виконує всі доручені йому справи.

Люди зі швидкою ходою і довгими кроками великодушні, педантичні у питаннях честі, скрупульозно ведуть свої справи.

Повільна розмірена хода означає глибокодумну людину, честолюбну, яка прагне багатства.

Хо́да з короткими кроками виказує сварливу і злопам’ятливу людину, яка намагається якнайшвидше закінчити власні справи.

Короткі швидкі кроки – у людей зрадливих, скупих, що полюбляють гроші.

У нероб крок зазвичай короткий і повільний.

Ті, хто вміє прикидатися, ходять то швидко, то повільно.

Хто під час ходи крутиться всім тілом, а особливо плечима, той пихатий, гордовитий і високої про себе думки ”.

Нумо, оцініть свою ходу, до якої когорти людей належите ви? Або нехай це зробить за вас хтось інший – буде достовірніше.

НА ЗУПИНЦІ

Підійшовши на зупинку пасажирського транспорту, станьте в чергу. Поводьтеся чемно. Не привертайте до себе уваги оточуючих. Не штовхайтесь, не вигукуйте, поступайте місцем у черзі людям похилого віку, пасажирам з малолітніми дітьми, вагітним та інвалідам. Допоможіть їм при посадці. Пам'ятайте: „Через свою чемність ми нічого не втрачаємо, щонайменше – місце для сидіння” (Д. Берnard).

ГРИШКО ПЕТРО

НА АВТОБУСНІЙ ЗУПИНЦІ

Вже звірі теж культурно стали жити.

Ген на поляну; бач, прийшов автобус...

Почулось: – Залізай давай!

– Гав-Гав! Хрю-Хрю! Куди ти?!

Ногою ніде тут ступити!

– У чергу, в чергу!...–

Дзеньк... Гай-Гай –

Пішов... Не втислось ні Ягня,

Ні Заєць, навіть і Свиня. –

Лиш проштовхався у автобус

Вгодований Бугай...

Чом не щастить нам, читачі мої?

Бо всюди перші лізуть бугаї!

У ПРИМІЩЕННІ

Не заходьте до приміщення в головному уборі, із запаленою сигаретою чи люлькою.

При вході до приміщення чоловіки знімають головний убір та рукавички.

Не заходьте до кімнати чи кабінету, не постукавши у двері. Заходьте повністю, а не просувайте в двері голову, якщо вам дозволили ввійти.

Зайшовши у приміщення, вітайтеся. Руку подає першим старший за віком, посадою або жінка. Якщо вони цього не зробили, слід обійтися без потиску рук.

Непристоїно сильно стискати руку при вітанні, небажаним є і надто млявий потиск. Руку подають в останній момент, коли підходять

вітатись, а не йдуть з великої відстані з витягнутою рукою.

Якщо в приміщенні присутні кілька чоловік, то не обов'язково всім потискувати руки: можна обійтись загальним привітанням.

Не протягуйте руку тому, хто сидить. Вітаючись з ним “зверху вниз”, ви ставите його в незручне, підлегле становище.

Ніколи не вітайтеся лівою рукою – це межує з образою.

Не слід вітатися за руку в туалеті.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“Когда (куда) в которое место придешь, где едят или пьют, тогда, поклонясь, поздравь им к пище их, и ежели поднесут тебе пить, отговаривайся отчасти, потом поклонясь, прими и пей, вежливо благодари того, кто тебе дал испить, и уступи назад, пока тебя отправят, когда кто с тобою говорит станет, то встань и слушай прилежно, что он тебе скажет, дабы ты мог одуматься на оное ответ дать...”*

ЗНАЙОМСТВО

Під час знайомства незалежно від віку і становища чоловіка рекомендують першим, попередньо спитавши дозволу в жінки (“Дозвольте представити Вам..”). У відповідь жінка подає руку й називає себе: якщо знайомство неофіційне, жінка називає тільки ім'я або ім'я й по батькові, не називаючи прізвища, під час офіційного знайомства називають і прізвище.

Не сідайте, доки вас не запросять. Отже, і ви, коли заходять до вас, запрошуйте сісти.

Не сидіть на стільці, розвалившись, закинувши ногу на ногу, або на краєчку стільця, особливо це не рекомендується жінкам.

Звертайтеся на «Ви» до всіх, крім близьких рідних і дуже добре знайомих і тільки з їх дозволу. Учителі звертаються на «Ви» до учнів старших класів.

Якщо ви стали причиною прикрості для людини (штовхнули, наступили на ногу тощо), відразу попросіть пробачення (“вибачте, будь ласка”, “пробачте, будь ласка”, а не “вибачаюсь”). Якщо можливо, пом'якшіть свою провину, піднявши те, що людина випустила, поставивши на місце те, що ви перекинули тощо.

За послугу, увагу, виявлену до вас, подякуйте. За можливості, відповідайте взаємною послугою, увагою.

Розлучаючись із випадковим знайомим у театрі, поїзді, ресторані, прощайтесь.

Не зупиняйте увагу на людині, яка має помітні фізичні вади. Не розмовляйте про третю особу, дивлячись або вказуючи на неї.

Помітивши у людини, навіть незнайомої, вади у зовнішньому вигляді тощо, непомітно скажіть їй про це.

Якщо вам треба звернутися до незнайомої людини, попросіть пробачення за турботу і дозволу звернутися (наприклад: “Пробачте, будь ласка, можна до Вас звернутися?”).

Ставтеся недовірливо до випадкових попутників під час пізнього повернення додому. Особливу підозру мають викликати у вас красиві й компанійські дівчата: найчастіше вони виявляються “приманкою”, і їхні друзі вам точно не сподобаються.

Проходячи повз двох – трьох на вигляд пристойних чоловіків, що розпивають у сквері чи іншому місці алкогольні напої в честь “сина, який тільки-но народився”, ні в якому разі не приєднуйтеся до них: вам можуть підмішати снодійне.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“Когда тебя о чем спросят, то надлежит тебе отозваться, и дать ответ, как пристойно, а не маши рукою, и не кивай головою, или иным каким непристойным образом, наподобие немых, которым признаками говорят, или весьма никакой отповеди не дают”*.

ЧОЛОВІК І ЖІНКА

Де б не перебував чоловік – у приміщенні, у трамваї, автобусі або тролейбусі, – він поступається місцем жінці або літній людині.

У дверях треба пропускати жінку першою. Виняток становлять вагон поїзда, міський транспорт, автомашина. Тут першим виходить чоловік і подає руку жінці, щоб допомогти їй зійти. Так само чинять і стосовно літньої людини.

Подати жінці пальто – ознака вихованості і ввічливості чоловіка. Жінка за таку увагу повинна подякувати, навіть якщо мужчина її чоловік або близький друг.

Піднімаючись із жінкою сходами, чоловік має йти трохи попереду неї, а спускаючись, – дещо позаду.

Ідучи з жінкою, нечемно зупинятися для розмови з іншою людиною. У разі потреби це роблять з дозволу супутниці.

Зустрівши знайомого з жінкою, не вступаєте з нею у розмову, якщо вас не представили.

Якщо жінка зайшла в приміщення, чоловік має, вітаючись,

підвестися. Вийняти руки з кишень, цигарку з рота, запропонувати жінці стілець і не починати розмову, поки жінка не сяде. Жінка при вході чоловіка може вітатися, не підводячись, але неодмінно повертається обличчям до того, хто ввійшов.

Розмовляючи з чоловіком, жінка повинна сісти, щоб дати можливість сісти йому. Чоловік має стояти, поки не сяде жінка.

Коли жінка, яка сидить на дивані, пропонує вам сісти, не сідайте поруч з нею, а візьміть собі окремих стілець.

Місцем на дивані або у кріслі чоловік поступається жінці або літньому чоловікові, а сам сідає на стілець.

На прогулянці, у театрі, кіно чоловік пропонує жінці праву руку. Виняток становлять військові, у яких права рука має бути вільною для привітання.

Під час рукостискання чоловік знімає головний убір, жінка цього не має робити. Рукавичку знімають і чоловік, і жінка.

Нерідко на знак глибокої шани жінці цілують руку. При цьому чоловік має схилитися до руки, а не піднімати її до своїх уст.

У пізній час, щоб уникнути можливого пограбування чи зґвалтування, жінці варто остерігатися підніматися ліфтом разом з незнайомими чоловіками.

Якщо жінці доводиться пізно повертатися додому, краще вибирати найбезпечнішу дорогу; через парки, стадіони, будівельні майданчики й темні подвір'я не варто проходити самій.

Слід мати на увазі, що втеча – не завжди кращий вихід зі становища. Така реакція може підіграти інстинкт мисливця. Кращий варіант – залишатися спокійною й зібраною. Треба спробувати психологічно натиснути на гвалтівника. Можливо, він повірить, що в цьому місці ви чекаєте на приятеля або чоловіка. Можна також командним голосом покликати собаку. Або ж заявити, що у вас небезпечна хвороба. Перекошене, спотворене обличчя, штучно викликане блювання може викликати відразу.

Як засвідчують спостереження, жінки рідко намагаються подивитися на ситуацію очима чоловіків, з якими йдуть до кав'ярні чи коли дозволяють себе обіймати й цілувати. У більшості випадків сама лише згода дівчини піти до ресторану розцінюється чоловіками як безсумнівний знак того, що жінка розуміє, до чого йдеться, і не заперечує. Подальший спротив (якщо він має місце) сприймається як ритуальна гра ("щоб їй не було соромно").

Так чи інакше, а самозахист жінки здебільшого полягає в умінні передбачити розвиток подій.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“Младые люди не должны ни про кого худого переговаривать, и ниже всё разглашать, что слышат, а особливо что ближнему ко вреду, урону и умалению чести и славы касаться может, ибо на сем нет иного чувствительнее, чем бы Бог до зела прогневан, и ближний озлоблен был, кроме сего”*.

НА РОБОТІ

Робота – другий дім, трудовий колектив – сім’я. І це не просто патетичні слова. Із власного досвіду багато хто знає, як залежить успіх праці від морального клімату в колективі. Часто для того, щоб склалися нормальні стосунки з усіма співробітниками, треба бути воістину дипломатом, адже на роботі переплітається ділове з особистим.

Слід мати на увазі, що є три рівні спілкування – функціональний, комунікативний та особистісний. На особистісний рівень спілкування на роботі переходити не варто, але комунікативного краще не уникати. Дехто робить серйозну помилку, намагаючись спілкуватися із співробітниками, зокрема із керівництвом, лише на функціональному (формальному) рівні. Насправді 80 % спілкування на роботі відбувається на комунікативному рівні, на функціональному – тільки “Добрий день, ось мій звіт”, усе інше залежатиме від того, як ви контактуєте з тією чи іншою людиною.

Не треба говорити на роботі про свої почуття до когось, переживання і т. ін. Що менше ви розповідаєте про своє особисте життя, то менше інформаційно озброюєте людей проти себе. Водночас ті, хто тримаються на великій відстані, теж нерідко програють. А виграють комунікабельні, які мають підхід до різних людей. Хтось повідомить, що є премія, яку треба вчасно отримати, інший скаже, що десь звільнилася бажана для когось посада. Чим більше на роботі ділових контактів, тим краще.

Зберегти дистанцію і не вважатися відлюдкуватим дуже складно. У нашій культурі надзвичайно поширеним є досить близьке соціальне спілкування, на зразок: “У тебе нова сукня. Де ти її пошила, скільки це коштує?” Вашу категоричну відповідь “не скажу” або “не ваша справа” сприймуть вкрай негативно. Якщо повідомите інформацію, яку хочуть почути, знову можете наштовхнутися на негатив: ваші фінансові можливості належно оцінять. Тому в такого роду ситуаціях краще пожартувати, відповівши, наприклад: “Не менше мільйона. Гумор

може врятувати також за небажання відповідати на запитання стосовно вашого особистого життя.

Не забувайте, що в кожному колективі є свої традиції, яких слід дотримуватись. Треба брати участь у відзначенні свят, днів народження тощо. Останнім часом у деяких комерційних структурах стали модними такі розваги, як колективні походи до ресторану чи бару. Зрозуміло, що хтось із співробітників може не хотіти здавати на це круглу суму. Та якщо ви дуже зацікавлені в роботі на цій фірмі, варто піти на цю жертву. У противному разі на вас можуть дивитися як на незручну людину, і доведеться витратити багато енергії, доводячи, що ви хороший працівник.

Не слід заводити друзів на роботі. Хоча з причини підвищеної комунікативності утримати дистанцію в стосунках буває майже неможливо. Так, інколи приємно посидіти на роботі, як удома, — за чашкою чаю та відвертою розмовою. Однак дружба в службових стінах і спільні походи за їхніми межами, скажімо, в магазин або театр, можуть мати погані наслідки. Наприклад, хтось отримав вищу посаду, і тепер йому буде важко натиснути на друга, змусити його сумлінніше виконувати свої обов'язки. Або змінився начальник і треба знайти компромат. Хто може перший його надати? Звичайно, “друг”. Отже, кожна медаль має і зворотний бік, хоч як важко до цього звикнути.

ГРИШКО ПЕТРО

ЩИРИЙ ДРУГ

*Відомо стало всій окрузі,
Що Горобець набився Півню в друзі.
Тепер він Півня кожен день провідує,
Як саме той обідає.*

У СІМ'Ї

Найпростіший спосіб поліпшити мікроклімат у сім'ї – говорити один одному компліменти.

Критикувати треба делікатно. Навіть якщо критика обґрунтована, форма її висловлювання так само важлива, як і зміст. У жодному разі не кажіть: “Ти завжди робиш не так”. Цю фразу варто замінити: “Ти завжди робиш усе чудово, але цього разу в тебе вийшло не зовсім добре. Чи можу я допомогти?”

Слід узяти за правило: раз на тиждень обговорювати важливі

питання. Під час таких нарад кожен повинен мати можливість висловитися. Сімейна нарада має обов'язково закінчитися досягненням компромісу. Крім того, важливо завершити її на оптимістичній ноті.

Треба насолоджуватися сімейним життям. Сімейні традиції, спільне чаювання чи походи в кіно відіграють величезну роль у житті людини. Якщо в сім'ї немає маленьких радощів – це погана сім'я.

Важливо дарувати себе. Людина часто навіть не уявляє, якою радістю для близьких може бути сама її присутність. Повернення додому на десять хвилин раніше, ніж завжди, може стати справжнім святом для вашої дитини.

Цементуючим сім'ю чинником може стати знання про свій родовід. У США популярне складання свого генеалогічного дерева. Вивчення історії своєї сім'ї подарує багато цікавих відкриттів. До того ж це чудовий спосіб робити щось разом.

ДОБРОВ СЕРГІЙ

ЗНАМЕНИТЫХ СЕМЬ «Я»

Как появилось слово семья?

Когда-то о нем не слыхала земля.

Но Еве сказал перед свадьбой Адам:

- Сейчас я тебе семь вопросов задам.

Кто деток родит мне, богиня моя?

И Ева тихонько ответила: я.

- Кто их воспитает, царица моя.?

И Ева покорно ответила: я.

- Кто пищу сготовит, о радость моя?

И Ева все так же ответила: я.

- Кто платье сошьет, постирает белье,

Меня приласкает, украсит жилье?

Ответь на вопросы, подруга моя!

- Я..Я.. – тихо молвила Ева.

- Я, я.

Сказала она знаменитых семь «Я».

Вот так на земле появилась семья.

РОЗМОВА

Не розмовляйте дуже голосно. Не смійтеся голосно й різко.

Прагнення ускладнювати свою мову малозрозумілими

іншомовними словами, як і грубі нелітературні слова, свідчать про низьку культуру людини.

У міському транспорті не слід голосно розмовляти, сміятися, сваритися або втручатися в сторонню розмову. Це не тільки привертає зайву увагу, а й викликає загальне роздратування.

Ніколи не втручайтеся в чужу розмову, не нав'язуйтеся із знайомством, якщо люди не бажають цього. Уникайте випадкового знайомства (остання порада особливо актуальна для жінок).

Під час розмови не розмахуйте руками, уникайте зайвої жестикуляції, не торкайтеся руки, плеча, гудзика співрозмовника. Зустрівши знайомого, не слід розмовляти з ним посеред вулиці. Тим більше біля входу до якогось закладу. Відійдіть у бік, щоб не заважати перехожим, а вони щоб не “заважали” вам.

Розмовляючи зі старшими, не слід перебивати їх. Взагалі, вчіться уважно слухати, не перебиваючи. Мовчання – це велике вміння вести бесіду. У разі потреби вставити щось суттєве попросіть пробачення за те, що втручаєтесь у виклад співрозмовника.

Облиште говорити, коли зрозумієте, що починаєте дратувати співрозмовника. Невимовлене слово – золото.

Не давайте старшим поради, якщо вас про це не просили. Пропонуючи щось старшому, запитайте його дозволу (наприклад: "Дозвольте запропонувати (порадити) вам...").

Найменше говоріть про свої справи, про себе, зовсім уникайте розмов про хвороби, не говоріть про людей, невідомих товариству, не жартуйте, якщо це може торкатися честі іншого або просто може бути неприємним.

Не слід указувати на когось або щось пальцем, краще вкажіть очима, а найліпше – сформулюйте словами.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“Когда с кем случится говорить, то должны они с тою персоною учтиво и прилежно говорить, а не так притворять себя, яко бы не охотно кого хотят слышать, и ниже задом к кому обращать, пока кто говорит, ибо сие есть признак гордостии и непочитания, понеже оной, с кем ты говориши, может разуметь, вослибо он тебе не годен или речь его тебе противна...”*

ГІСТЬ І ГОСПОДАР

Запрошуючи до себе в гості, указуйте час і форму гостини (на чай, на вечерю, на танці, на день народження тощо) і відповідно підготуйтеся.

Якщо ви запрошені куди-небудь, ніколи не спізнуйтеся, не змушуйте себе чекати: це неввічливо і до господарів, і до інших запрошених, але не приходьте й надто рано: господарі можуть бути не готові.

Якщо до вас прийшли, запропонуйте зняти пальто, жінці допоможіть, потім запропонуйте сісти й тільки після цього розпочинайте розмову. Господар чекає, поки сяде гість, і тільки після цього робить це сам.

Не сідайте без дозволу господаря. Якщо вас не запрошують, а бесіда затяглася, можна сісти.

Не поспішайте сісти. Слід почекати, поки господарі запросять вас зробити це. Коли в кімнату вперше за вашої присутності входить господар, треба підвестися.

Приймаючи в себе гостей, одягайтеся простіше.

Чекають збору гостей не більше півгодини: довше чекати – виявляти неповагу до тих, хто прийшов вчасно.

Приймаючи гостей, незнайомих вашій дружині або чоловікові, обов'язково представте їх. Вводячи дружину або чоловіка в нове для них товариство, відрекомендуйте їх присутнім.

Якщо в товаристві є чоловіки й жінки, знайомлять спочатку з жінкою, а потім з чоловіком, що стоїть поруч.

Чоловік, який входить до кімнати, вітається першим, незалежно від свого становища.

Якщо всі присутні знайомі вам, необов'язково кожному подавати руку. За руку потрібно вітатися тільки з господарями, останніх можна вітати загальним поклоном.

Якщо в товаристві хтось розповідає що-небудь, не слід перебивати його, втручаючись, а також позіхати, читати, розглядатися навкруги. Вам це не цікаво? Відійдіть до іншої групи.

Не відмовляйтеся (а тим більше, не змушуйте вас умовляти), якщо вас просять і ви вмієте грати, співати або оповідати.

Не повертайтеся спиною до когось.

У товаристві не прийнято шептатися. Якщо ж не хочете щось сказати вголос, залиште це на інший випадок.

Господарі повинні провести гостей до виходу, подати їм пальто і капелюх.

Не слід приходити до людини під час сніданку, обіду або вечері.

Жінка, прийшовши з короткочасним візитом, може не знімати капелюшок; чоловік головний убір повинен зняти.

Уникайте надокучливості: якщо ваша присутність обтяжує людину, залиште її; якщо людина пригнічена, не нав'язуйтеся до неї з жартами, пустощами.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“На свадьбы и танцы младый отрок не зван и не приглашен для получения себе великой чести и славы отнюдь не ходи..., ибо говорится: кто ходит не зван, тот не отходит не дран”*.

ЗА СТОЛОМ

Якщо ви не посол, не постійний учасник переговорів на найвищому рівні, не президент міжнародної корпорації – то, можливо, те, що наведено нижче, здасться вам або заплутаною наукою, або веселою грою. Бо в реальному житті навряд чи ви використаєте весь багатющий арсенал столових приборів.

А взагалі, як радять навчені досвідом фуршетів і бенкетів люди, якщо не знаєш, як правильно їсти ту чи ту страву – їж так, як тобі зручно. А для допитливих не буде зайвою інформація про те, що прибори бувають такі (рис. 1):

При сервуванні стола ліворуч від тарілки кладуть виделку зубцями догори, праворуч ніж лезом до тарілки, ложку виїмкою догори. Десертну ложку кладуть за тарілкою вздовж стола.

У спільній таці вази чи тарілки із закусками і стравами треба покласти виделку чи ложку для спільного користування.

Велику серветку розкладайте на колінах, маленьку тримайте праворуч: нею витирають руки і губи. Після їжі серветку не згортайте.

Коли запрошують за стіл, чоловіки не сідають, поки не сядуть жінки і господарі.

За столом чоловіки й жінки сідають упереміж. Чоловіка і дружину, а також близьких родичів розсаджують нарізно. Виняток може бути для молодого подружжя. Подружжя не повинно робити одне одному зауважень.

Не сідайте надто близько і дуже далеко від столу, не налягайте на стіл грудьми, не кладіть на нього лікті, не схиляйтеся низько над тарілкою. Не сидіть боком до столу. Сидячи за обіднім столом, не слід читати книжку чи газету, жваво розмовляти, співати, свистіти, облизувати ложку, потягатися, позіхати.

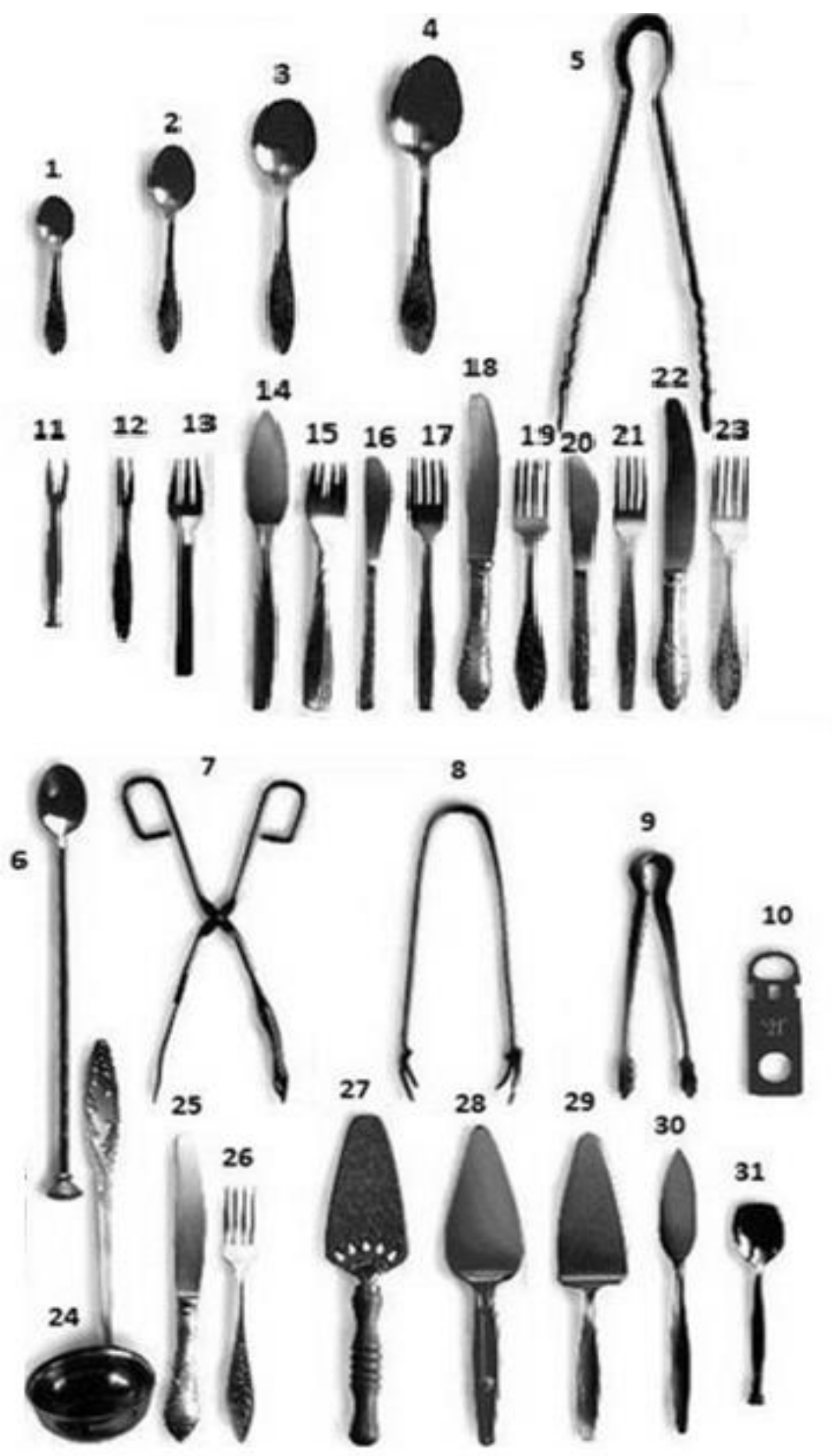

Рис. 1 Столові прибори

- 1 – ложка кавова;
- 2 – ложка чайна;
- 3 – ложка десертна;
- 4 – ложка столова;
- 5 – щипці кондитерські великі;
- 6 – ложка для приготування змішаних напоїв;
- 7 – щипці для спаржі;
- 8 – щипці для льоду;
- 9 – щипці кондитерські малі;
- 10 – секатор для сигар;
- 11, 12 – виделки для лимона;
- 13 – виделка кокотна;
- 14, 15 – лопатоподібний тупий ніж для рибних других страв і рибна виделка із заглибленням для видалення кісток;
- 16, 17, 18, 19 – ножі та виделки десертні;
- 20, 21, 22, 23 – ножі та виделки закусочні;
- 24 – ложка для розлива;
- 25, 26 – ніж та виделка столові для других страв (крім рибних);
- 27 – лопатка кондитерська;
- 28 – лопатка паштетна;
- 29 – лопатка рибна;
- 30 – лопатка для ікри;
- 31 – лопатка для морозива.

Не піднімайте за столом високо руки і лікті, нахилиючись над тарілкою. Між подачею страв руки тримайте на колінах або одну руку на столі.

Якщо ви прийшли із запізненням, коли всі сидять за столом, не слід ні знайомитись, ні підходити потиснути руку до тих, хто вже сидить. Привітайтеся загальним уклоном і сядьте на запропоноване місце.

За столом у першу чергу обслуговують жінок. Під час обіду чоловік виявляє увагу до жінки, що сидить праворуч і дбає про неї, якщо вони навіть не знайомі. Звичайно, він не має відвертатися і від сусідки ліворуч. Якщо за столом жінок більше, ніж чоловіків, треба бути однаково уважним до всіх жінок, не надаючи перевагу жодній.

Вино за столом розливає господар, у його відсутності – господиня або хтось із чоловіків на її прохання.

Для кожного господаря й господині важливо знати, що куди наливати (рис. 2).

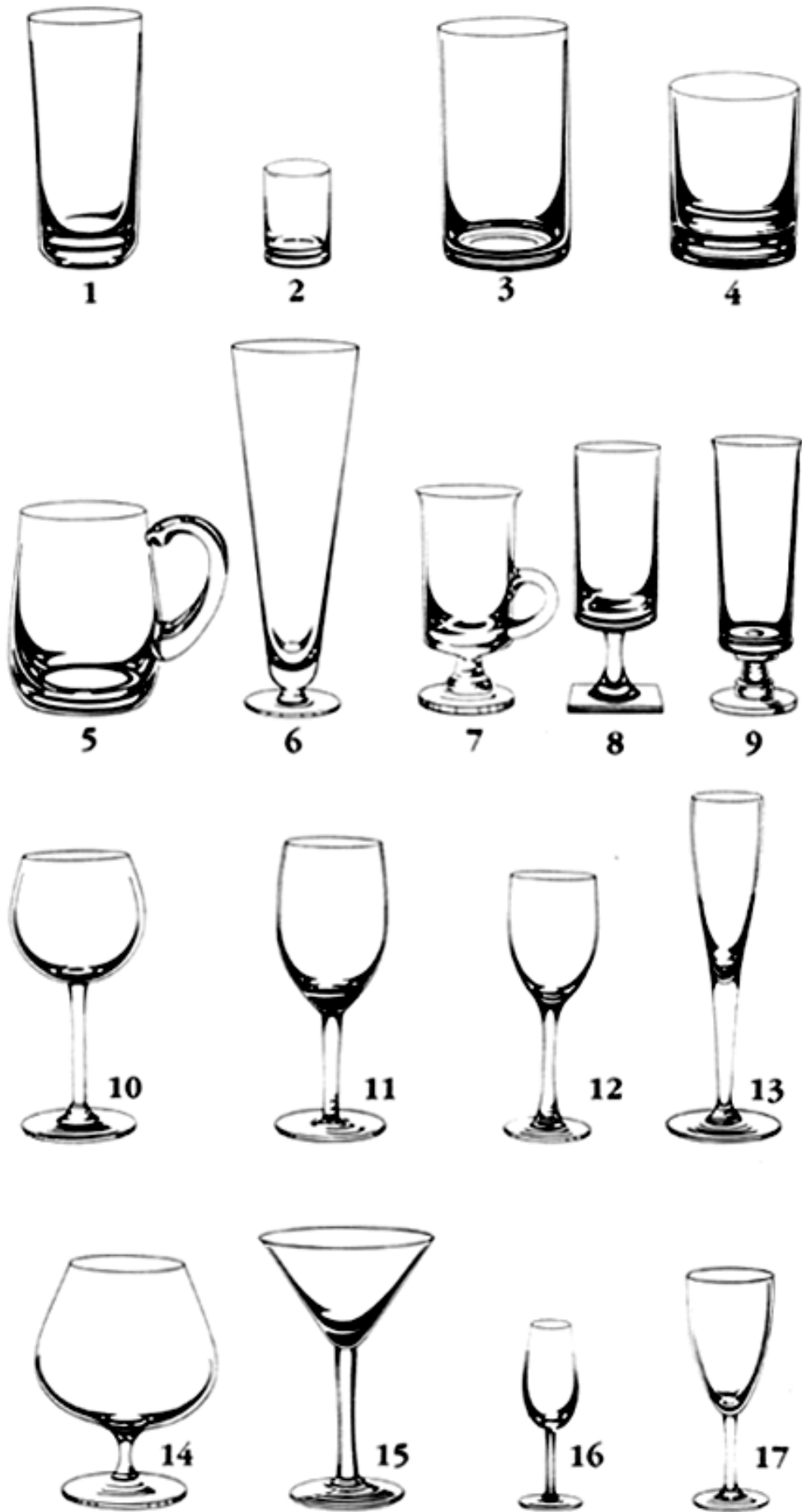

Рис. 2 Келихи та склянки

- 1 – колінз;
- 2 – шот;
- 3 – хайбол;
- 4 – олд фешен;
- 5 – пивна кружка;
- 6 – пілснер;
- 7 – келих для ірландської кави;
- 8 – келих для пус-кафе;
- 9 – парфе;
- 10 – келих для червоного вина;
- 11 – келих для білого вина;
- 12 – шері;
- 13 – келих для шампанського;
- 14 – бренді сніфтер;
- 15 – келих для коктейля;
- 16 – чарка лікерна (кордіал поні);
- 17 – віскі саур.

Напої наливають у келихи не по вінець, а до пояска, щоб відчутніший був аромат.

Чаркуватися необов'язково: можна привітатися, трохи піднявши чарку. Немає потреби чаркуватися з усіма. Чоловік тримає свою чарку на рівні нижче від середини чарки жінки.

Не силуйте гостя пити, якщо він не хоче. Не обов'язково пити до дна.

Уміння пити – теж мистецтво. І відкривається воно тим, хто ставиться до нього не тільки по-творчому вільно, а й шанобливо. Шампанське примхливе та вимогливе. Отож дотримуйтеся етикету!

На стіл подавайте охолодженим (6–8 градусів), але не з морозильника – вона може вбити ігристість вина, краще в спеціальному відерці із льодом. Відмовтеся від звички стріляти корком: не тому, що шкода пролитих дорогоцінних крапель – збовтане та спінене вино втратить свою вроджену шляхетність.

Келих для шампанського через високе походження цього вина та розніженість інколи називають тронем. На вибір є два його різновиди: у формі тюльпана, що ледве розкрився – (у ньому вино довго грає і зберігає свою енергію), або широкий і приземкуватий, схожий на вазочку. Із такого швидко зникають бульбашки, а отже, цінителі та знавці зможуть краще відчути вишуканий смак напою.

Спочатку плесніть шампанське на дно, помилуйтеся, як воно

підніметься, заграє, а коли осяде, наповніть келих на дві третини. Шампанське не пють – його смакують. Зробивши ковток, потримайте вино на язичці – потіште себе, догодить своєму смаку.

Бокал для шампанського, мартіні, вина і коктейлів беруть кінчиками пальців так, щоб напій не нагрівати теплом долоні.

Високий стакан тримають біля самого дна всіма п'ятьма пальцями.

Бокал для бренді й коньяку тримають у долоні, помістивши ніжку бокала між середнім і безіменним пальцями. Перш ніж пити, бренді й коньяк слід трішечки нагріти – так повніше розкриється аромат напою.

Шампанське буває біле, рожеве, червоне. Найсухішим (брют), сухим можна розпочинати застілля, а до нього подати ікру чорну, оливи, сир, мигдаль. Напівсухе подають до вишуканих других страв. Напівсолодким та солодкими винами завершують урочистий обід, поєднуючи з десертом і фруктами.

Слід мати на увазі, що шампанське підходить не до всіх випадків. Солоні закуски, приміром оселедець, чого доброго, яечню чи суп шампанським не запивають. І жодних цитрусових чи шоколаду!

Супу чи борщу не наливають повну тарілку, а лише в заглиблення. Не слід набирати повну ложку і їсти з носка її. Вичерпуючи залишки рідкої страви, тарілку нахиляють від себе, хоч не обов'язково вичерпувати все до краплі. Не виливайте залишки з тарілки в ложку.

Чаю наливають не дуже повну чашку чи склянку. Чайну ложечку, розмішавши чай, тихо покладіть на блюдце (із блюдця не п'ють). Якщо чай подали у склянці з підстаканником, ложку не виймають, а п'ють, притримуючи її пальцем правої руки.

Пропонуючи гостям страви, господарі не повинні бути надокучливими.

Не доїдайте до останньої краплі, але й не залишайте багато на тарілці. Не витирайте тарілку хлібом.

Якщо ви господар чи господиня, не закінчуйте їсти страву першими, зачекайте, поки поїдять усі гості. Не просіть собі другу чашку чаю або кави, якщо гості ще не закінчили першу.

Не можна надто уважно розглядати подану страву, висловлювати до неї критичні зауваження, розповідати, що хтось готує цю страву краще.

Не подавайте самі тарілку і не просіть другої порції, якщо вам цього не запропонували.

Не слід намагатися їсти в гостях мало. їжте в міру свого апетиту, але без пожадливості, не набивайте рота їжею.

Можна ввічливо відмовитися від страви, не називаючи причини відмови (“Я не люблю”, “мені від цього погано” тощо).

Не робіть зауважень уголос про сусідів, гостей, сервірування стола, посуд, їжу. Не запитуйте, з чого приготована стравка і як вона називається.

Не плямкайте, не прицмокуйте, не їжте з відкритим ротом. Не дміть на гаряче, почекайте поки охолоне.

Не розмовляйте з повним ротом.

Хліб беруть із загальної таці руками і кладуть ліворуч від своєї тарілки. Тонко і дрібно нарізані шматки хліба можна їсти не ламаючи, від шматків більших – відламують.

Із спільних таць і тарілок їжу можна брати тільки спеціальною спільною виделкою чи ложкою, а якщо її немає, то своїм ножом.

Крім хліба і булки, руками беруть пиріжки, печиво, цукерки, цукор-рафінад, якщо в цукерниці немає щипців. Господарі в цукерницю повинні покласти ложечку.

Сіль і гірчицю беруть спеціальною ложечкою або кінчиком чистого ножа.

М'ясо їдять з допомогою ножа й виделки, зрізуючи з кістки шматочки, а потім доїдають, тримаючи кісточку в руці паперовою серветкою.

Масло, ікру і таке інше не беруть із спільного посуду відразу на хліб: спочатку треба взяти на тарілку.

Не слід нарізати в тарілці все м'ясо чи іншу страву: треба відрізати невеличкими шматочками і їсти. При цьому ніж тримають у правій руці, а виделку – в лівій. Рибу їдять або двома виделками (якщо їх подали), або виделкою, вибираючи кісточку за допомогою ножа. Нічого не їжте з ножа.

Котлети їдять без ножа, відламуючи шматочки виделкою.

Фрукти з вази беруть руками. Яблука, груші тощо розрізають ножом на частини, чистять і їдять, беручи руками або десертними виделками. Фруктові кісточку виймають з рота ложечкою і кладуть на тарілку.

Із спільної таці беруть усе вряда, не вибираючи.

Якщо потрібна вам стравка стоїть далеко, не тягніться до неї, а попросіть подати.

Намазуйте маслом, ікрою тощо не цілий кусок хліба, а відламані невеликі шматочки.

Не випльовуйте кісточку в руку чи тарілку (тим більше, на стіл). Спочатку кісточку кладуть на піднесену до рота ложечку, а потім на тарілку.

За столом не ведуть розмови про погане травлення, інші хвороби, взагалі про щось неприємне.

Не підносьте ніж до рота, не накладайте на виделку з допомогою ножа.

Не втикайте ніж у масло, салат і т. ін.

Якщо ви випустили ложку, ніж чи виделку, не лізьте під стіл, щоб підняти їх.

Не грайтеся серветкою, іншими предметами.

Не користуйтеся зубочисткою без необхідності: у разі потреби зробіть це непомітно. Тим більше, не можна чистити зуби виделкою, сірником, пальцем тощо.

Після їжі ложку, виделку, ніж кладуть у свою тарілку, а не на стіл.

Не вставайте з-за столу, поки їжу не закінчили всі.

Піднявшись з-за столу, чоловіки, стоячи, мають відсунути стільці, на яких сиділи жінки.

Якщо вам потрібно піти з гостей раніше, попередьте про це господарів і підіть непомітно, господарі теж не повинні при цьому голосно висловлювати свій жаль і привертати увагу присутніх.

Якщо гість зробив щось не так (перекинув, розбив, розлив, упустив тощо), не привертайте до цього увагу.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“Когда прилучится тебе с другими за столом сидеть, то содержи себя в порядке по сему правилу: во-первых обрежь свои ногти да не явится яко бы оныя бархатом обшиты, умой руки и сядь благочинно, сиди прямо и не хватай первый блюдо, не жри, как свинья, и не дуй в ушное, чтоб везде брызгало, не сопи когда ешь, первый не пей, будь воздержан, избегай пьянства, пей и ешь, сколько тебе потребно, в блюде будь последний, когда часто тебе предложат, то возьми часть из того, прочее отдай другому, и возблагодари ему, руки твои да не лежат долго на тарелке, ногами везде не мотай, когда тебе пить не утирай (рта) губ рукою, но полотенцем, и не пей, пока еще пищи не проглотил, не облизывай перстов, и не грызи костей, но обрежь ножом, зубов ножом не чисти, но зубочисткою, и одною рукою прикрой рот, когда зубы чистишь, хлеба приложя к грудям не режь, ешь что пред тобою лежит, а инде не хватай, ежели перед кого положить хочешь, не примай перстами, как некоторые народы ныне обыкли, над ествою не чавкай, как свинья, и головы не чеши, не проглотя куска, не говори, ибо так делают крестьяне, часто чихать, сморкать и кашляют не пригоже...”*

ДЕЩО ПРО ЗОВНІШНІСТЬ

Насамперед турбуйтеся про дотримання гігієнічних вимог: чистоту свого тіла, свіжість білизни, панчіх, шкарпеток, носових хусточок, про охайність верхнього одягу, взуття. Не виходьте на вулицю в нечищеному взутті.

Особливо слідкуйте за капелюхом, взуттям і рукавичками.

Не користуйтеся міцними парфумами: запах може бути неприємним для оточуючих.

Не одягайтеся кричуще. Одягаючись, зважайте, куди ви йдете: на роботу, на пікнік, домашню вечірку, бенкет, у театр, ресторан, у сад чи на город.

Не носіть капелюх чи кашкет, насунувши на очі, зсунувши на потилицю чи набакир.

Чоловіки не носять коштовності, які є тільки прикрасою. Можна носити булавку для галстука, ланцюжок чи браслет для годинника та інші корисні речі. Чим вони будуть простіші, тим краще. Надмір прикрас у чоловіка – вияв поганого смаку.

Займайтесь особистим туалетом тільки вдома, ніколи не робіть цього у громадських місцях, транспорті, на вулиці, у гостях.

Виробіть собі стиль одягу, який найбільше пасує вашій індивідуальності, підкреслює достоїнства вашої зовнішності.

Капелюх, рукавички, взуття, сумка та інші аксесуари туалету повинні пасувати одне одному.

У гостях жінка може зняти костюмний жакет, не питаючи дозволу, чоловік же повинен попросити дозволу у господині.

Якщо чоловік не любить носити краватку, то краще ходити в сорочці з м'яким коміром. До сорочки, з високим коміром обов'язкова краватка.

Як чоловікові, так і жінці не варто тримати руки в кишенях.

Займатися зовнішнім виглядом рекомендується вдома, до виходу на вулицю. На людях поправляти одяг, оглядати його не варто. Піжаму, халат, домашні туфлі носять тільки вдома в ранковий час та під час відпочинку. Не можна в цьому одязі з'являтися в їдальні санаторію, та й удома не рекомендується.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“Непорядочная девица со всяким смеется, и разговаривает, бегает по причинным местам и улицам, разиня пазухи, садится к другим молодцам, и мужчинам, толкает локтями, а смиренно не сидит, но поет блудные песни,*

веселится, и напивается пьяна, скачет по столам, и скамьям, дает себя по всем углам таскать и волочить, яко стерва, ибо где нет стыда, там и смирение не является...”.

У ТЕАТРИ, КІНО

У залі кінотеатру чоловік знімає головний убір. Жінка може цього не робити, якщо її капелюшок не заважає тим, хто сидить спиною до сцени чи екрана, обличчям до того, хто сидить.

Під час дії не слід розмовляти, кидати репліки, висловлювати зауваження з приводу гри акторів, шурхотіти програмою або газетою, обгортками цукерок. Не варто їсти цукерки, морозиво чи ще щось.

Акторам слід аплодувати, викликати “на біс”, але при цьому не виходити за рамки пристойності, як і взагалі, не висловлювати свої почуття надміру бурхливо.

Не поспішайте в гардероб за одягом, поки не закінчилася вистава, подякуйте акторам аплодисментами.

Якщо спектакль не сподобався, ви можете піти з нього, але тільки під час антракту.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“И сия есть немалая гнусность, когда кто часто сморкает, яко бы в трубу трубит, или громко чихает, будто кричит, и тем в прибытии других людей, или в церкви детей малых пугает и устрашает”.*

ТАНЦІ

Танцювати слід красиво, не кривлятися, не виламуватися, не вихилитися, бо це свідчить про поганий смак.

На танець запрошує чоловік жінку, виняток становлять спеціально оголошені “дамські”, або “білі” танці.

Чоловік, який запрошує на танець, вклоняється жінці. Жінка при згоді робить легкий реверанс або відповідає легким схилянням голови.

Запрошуючи на танець жінку, яка стоїть з чоловіком, слід попросити у нього пробачення після того, як вона дала згоду.

Жінка може відмовити чоловікові в танці, не називаючи причини. У “білому” танці чоловік не повинен відмовляти жінці, яка його запросила.

Жінці не варто запрошувати на “білий” танець кілька раз одного чоловіка, якщо він не відповідає тим же.

Якщо жінка відмовила вам у танці, не запрошуйте когось поруч із нею, запросіть в іншому місці.

У домашніх умовах, у гостях можна запрошувати на танець тільки знайому жінку; жінка запрошує тільки добре знайомого чоловіка.

Після танцю необхідно провести жінку або на місце, звідки її запросили, або в інше – за її бажанням. Не обов'язково при цьому вести її під руку. Це правило поширюється і на “білі” танці.

“ЮНОСТИ ЧЕСТНОЕ ЗЕРЦАЛО”: *“Непристойно на свадьбе в сапогах и острогах быть и тако танцевать, для того что тем одежду дерут у женского полу, и великий звон причиняют острогами, к тому ж муж не так поспешен в сапогах, нежели без сапогов”*.

ПАЛІННЯ

Відомо, що палити шкідливо. Тому найперша порада – киньте цю погану звичку. Молоді краще і не починати. В усьому світі ведеться активна боротьба проти куріння, у ряді країн навіть коли приймають на роботу, віддається перевага особам без цієї поганої звички. Пам'ятайте, звички – прекрасні слуги, але дуже погані пані!

Небажано курити на вулиці, бо це створює незручність для перехожих. У громадських приміщеннях курити можна тільки в спеціально відведених місцях.

Під час обіду курити не можна, а тільки після десерту і з дозволу присутніх. Якщо хоч одна особа заперечує, курити не слід.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИСЛІВ'Я

Здоров'я виходить пудами, а входить золотниками.

Здоров'я маємо – не дбаємо, а погубивши – плачемо.

Найбільше багатство – здоров'я.

ІДЕМО НА ПЛЯЖ

Збираєтеся на пляж і раптом виникає проблема: що взяти з собою, що одягти? Звичайно ж, купальник: струнким молодим – бікіні, повним і старшим – цілісний. А от хатнього стилю халати краще не надягати, вони не призначені для виходу з дому. Одягніть зручний сарафан на гудзиках, спідницю на резинці або на застібці до низу.

У моді шовкові або бавовняні хустки – парео. Кінчики хустки

зав'язують довкола талії або на шиї, щоб вийшла драпірована блузка з відкритою спиною.

На голову зручно одягти крилатий капелюшок, і чим він яскравіший, чим більші криси, тим очевидніше його призначення. Капелюшок можна замінити кепкою чи хусткою-банданою.

Неабияке місце в цьому ансамблі належить сумці. Звісно, не з поліетиленовим же пакетом іти, а з красивою пляжною сумкою.

Ж. де ЛАБРЮЙЄР

Немає негарних жінок, є тільки жінки, які не знають, як зробити себе гарними.

МОВОЮ КВІТІВ

Квіти тішать погляд, п'янкими пахощами прикрашають наші свята і будні, пробуджують кращі якості, від них стає тепліше на серці. Яскраві чи ніжні, строгі чи пишні букети на короткий час свого буяння можуть стати синонімами краси, поваги, співпереживання, суму, прощення, уваги, любові. Незважаючи на швидкоплинність їх життя, ми вкладаємо у квіти море емоцій, таємних надій і бажань. Підносячи букетик, хочемо бути певні: він найточніше висловить почуття своєю особливою мовою.

Традиції символіки квітів є в багатьох давніх культурах. Існує велика кількість тлумачень та інтерпретацій дарунків флори. Такі суперечності в тлумаченнях мають історичні й просторово-часові корені. Тому говорити про мову квітів як про деяке універсальне есперанто не доводиться.

На Сході мова квітів – ціла наука, у якій азалія, наприклад, означає сум самотності, біла гвоздика – довіру, а червона – гарячі почуття. Жовта троянда сумнівається у щирості кохання, червона – таємно зізнається в палкості. Лілея означає чистоту, айстра – смуток, а скромні нагідки нашіптують власниці букета про її чарівність.

Особливої популярності мова квітів набула за часів середньовіччя, тоді вона стала невід'ємною частиною ігор закоханих. Квіти допомагали їм вести мовчазний діалог, виражаючи складну гаму переживань. їх надсилали замість листів. Наприклад, гіацинт за кількістю пуп'янків “призначав” день зустрічі, а дзвіночок за кількістю квіток “уточнював” годину побачення.

І донині уособленням чистої і світлої любові у багатьох

європейських народів вважають білу акацію. Англійці виражають свої почуття, підносячи братки, а німці – конвалії. Гортензії в Японії висловлюють скорботу, а в інших країнах вважають, що вони наділені властивістю відганяти хвороби і нещастя.

Дітям зазвичай дарують дрібні й ніжні квіти яскравих, радісних тонів, зібрані в невеликі букетики. Молодим дівчатам не слід підносити яскраво-червоні квіти.

Букети для дам краще робити округлої форми, включаючи невеликі квіти пастельних тонів. Жінкам похилого віку уникайте дарувати квіти темні й такі, що швидко в'януть.

Букет, призначений чоловікові, має бути вертикально витягнутий, у ньому обов'язково повинна відчуватися напруженість форм і ліній. Погодьтеся, маленький букетик конвалій у чоловічій руці – це принаймні дивно. Жінка може подарувати квіти чоловікові лише в його день народження або якщо він набагато старший.

Кількість квітів у букеті теж має певне значення: одна квітка – знак уваги, три – поваги, п'ять – освідчення, сім – кохання.

Квіти в горщиках дарують лише тоді, коли відомо, що людина їх любить і не проти одержати такий подарунок.

КІСАЇ АБУЛЬХАСАН

*Продавець, для чого троянди хочеш ти на гроші поміняти?
Що дорожче троянди купиш ти на виручку від них?*

МОВОЮ КРИЛАТИХ СЛІВ

Пізнай себе.

Г.С. Сковорода

Учитесь, читайте,
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.

Т.Г. Шевченко

Треба багато вчитися, щоб збагнути, що мало знаєш.

М. де Монтень

Йдеться не про те, щоб знати якнайбільше, а про те, щоб з усього, що можна знати, вибрати найпотрібніше.

Л.М. Толстой

Будьте самоуками, не ждiть, поки вас навчить життя.

Т. Лео

Найсильнiший той, хто має владу над собою.

Сенека

Жодна велика перемога неможлива, якщо їй не передує мала перемога над самим собою.

Л.М. Леонов

Першi кроки завжди найважчi.

Р. Тагор

Мудра людина залишається на задньому планi й саме завдяки цьому опиняється попереду інших.

Лаоцзи

Краще радитися перед дiями, аниж потiм роздумувати над ними.

Демокрит

Бережiть час – це тканина, з якої виткане життя.

К. Рiчардсон

Праця – один з найкращих вихователiв характеру.

С. Смайлс

Є лише один засiб розпiзнати, що в кому криється: дай йому роботу.

Ф.К. Шалда

Людина народжена для дiяльностi... Нiчого не робити i не iснувати – для людини одне й те саме.

Вольтер

Лiнощi – це звичка вiдпочивати ранiше, нiж людина втомиться.

Ж. Ренан

Лiнощi – це страх перед очiкуваною роботою.

Цицерон

Знання доводять тільки ділом. Знання – дерево, а діло – плоди.
Арабське прислів'я

Добре виконане завжди краще, ніж добре сказане.
Б. Франклін

Поведінка – це дзеркало, в якому кожен показує своє обличчя.
Й. Гете

Допоможи тому, хто несе тягар, а не тому, хто покладе його поруч.
Сенека

На банкет до своїх друзів іди повільно, а на їх горе – швидко.
Хілон

Говори тільки про те, що тобі зрозуміло.
Л.М. Толстой

Мало хто жалкує, що сказав мало, але багато хто жалкує, що сказав багато.
Ж. де Лабрюйєр

Розумні люди говорять тому, що мають що сказати, дурні – тому, що їм хочеться щось сказати.
Платон

Якщо ти сам, думай про свої помилки, якщо ти в товаристві, не говори про помилки інших.
Чеське прислів'я

Людині потрібно два роки, щоб навчитися говорити, і шістьдесят років, щоб навчитися тримати язик за зубами.
Л. Фейхтвангер

Ніжними словами і добротою можна на волосинці вести слона.
Сааді

Чоловік – це людина, яка допомагає жінці в труднощах, яких вона не знала, коли б не вийшла за нього заміж.
Г. Роулєнд

Чтоб мудро жизнь прожить, знать надобно немало.
Два важных правила запомни для начала.
Ты лучше голодай, чем что попало есть,
И лучше будь один, чем вместе с кем попало.

О. Хайям

Подружжя – як обложена фортеця: хто всередині – хоче назовні,
хто зовні – хоче всередину.

Арабське прислів'я

Подружжя – це товариство одного володаря, однієї володарки і
двох невільників, що в сумі становлять дві особи.

А. Бірс

Шлюб з хорошою жінкою – як гавань у бурю; шлюб з поганою
жінкою – як буря в гавані.

А. Вовенарг

Сто чоловіків можуть створити табір, але тільки одна жінка може
створити дім.

Словацьке прислів'я

Де шлюб беруть без кохання, там незабаром виникає кохання без
шлюбу.

Б. Франклін

Якщо людина не може знайти спокій у собі, марно шукати його
деінде.

Ф. де Ларошфуко

Щастя полягає не в тому, щоб багато мати, а в тому, щоб
вдовольнитися малим.

М. Блессінгтон

Коли люди нарікають на життя, то це майже завжди тому, що
вони вимагали від нього неможливого.

Ж.Ренан

Заздрість найдурніша з усіх вад, адже вона не дає нічого.

О. де Бальзак

Коли хтось у себе закоханий, це початок роману, який триватиме все життя.

О. Уайльд

Самозакоханість – це не що інше, як куріння фіміаму самому собі; коли ж це робиться іншому, то зветься лестоці.

Еразм Роттердамський

П'яниця схожий на пляшку віскі: лише горло та черево й аніякої голови.

А.О. Маллі.

Ми нічого не роздаємо з такою щедрістю, як поради.

Ф. де Ларошфуко.

ПІСЛЯМОВА

“Правила поведінки та поради для студентів” – результат плідної творчої співпраці кафедри філософії зі спеціальними кафедрами університету, насамперед кафедрами факультету захисту рослин з питань удосконалення навчально-виховного процесу на факультеті й в університеті в цілому. Під час їх укладання враховано ряд пропозицій, що обговорювалися на семінарах кураторів (наставників) студентських академічних груп і самих студентів щодо тематики, оформлення, способу викладення правил поведінки та порад. Багато побажань з боку студентів і міркувань викладачів стосовно проблем виховання молоді в сучасних непростих умовах перебувають на стадії обговорення, після чого найбільш цікаві будуть винесені на розгляд ради факультету. Таким чином, робота над правилами поведінки та порадами для молоді триває.

Укладачі «Правил поведінки та порад для студентів» висловлюють подяку всім за підтримку та добрі побажання і сподіваються на подальшу співпрацю в цій сфері.

Укладачі: **Гаврилюк Юрій Миколайович**
Забродіна Інна Вікторівна
Станкевич Сергій Володимирович

Правила поведінки та поради для студентів

Редактор А.М. Чорна
Коректор І.О. Бутильська
Дизайнер обкладинки С.В. Станкевич
Комп'ютерний набір і верстка С.В. Станкевич

Підп. до друку 11.03.2016. Формат 60 × 84 1/16 Гарнітура Таймс.
Друк офсетний. Обсяг: 2,1 ум.-друк. арк., 2,0 обл.-вид. арк. Тираж 100.
Замовлення

Виробник – редакційно-видавничий відділ Харківського національного
аграрного університету ім. В. В. Докучаєва, 62483, Харківська обл.,
п/в «Комуніст-1», навч. містечко ХНАУ, тел. 99-72-70.
E-mail: office@knau.kharkov.ua

Виготовлювач – дільниця оперативного друку ХНАУ, тел. 99-77-80.